

**UCHWAŁA NR XV/360/16
RADY MIASTA SZCZECIN
z dnia 26 stycznia 2016 r.**

w sprawie przyjęcia „Program rozwoju pieczy zastępczej Gminy Miasto Szczecin na lata 2016-2018”

Na podstawie art.12 pkt 11, art. 92 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 1445) oraz art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 332, poz. 1045, poz. 1199) **Rada Miasta Szczecin uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się „Program rozwoju pieczy zastępczej Gminy Miasto Szczecin na lata 2016-2018”, w brzmieniu stanowiącym załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Szczecin.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta Szczecin

Łukasz Tyszler

Załącznik do Uchwały Nr XV/360/16
Rady Miasta Szczecin
z dnia 26 stycznia 2016 r.

**PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
GMINY MIASTO SZCZECIN NA LATA 2016 - 2018**

Wprowadzenie

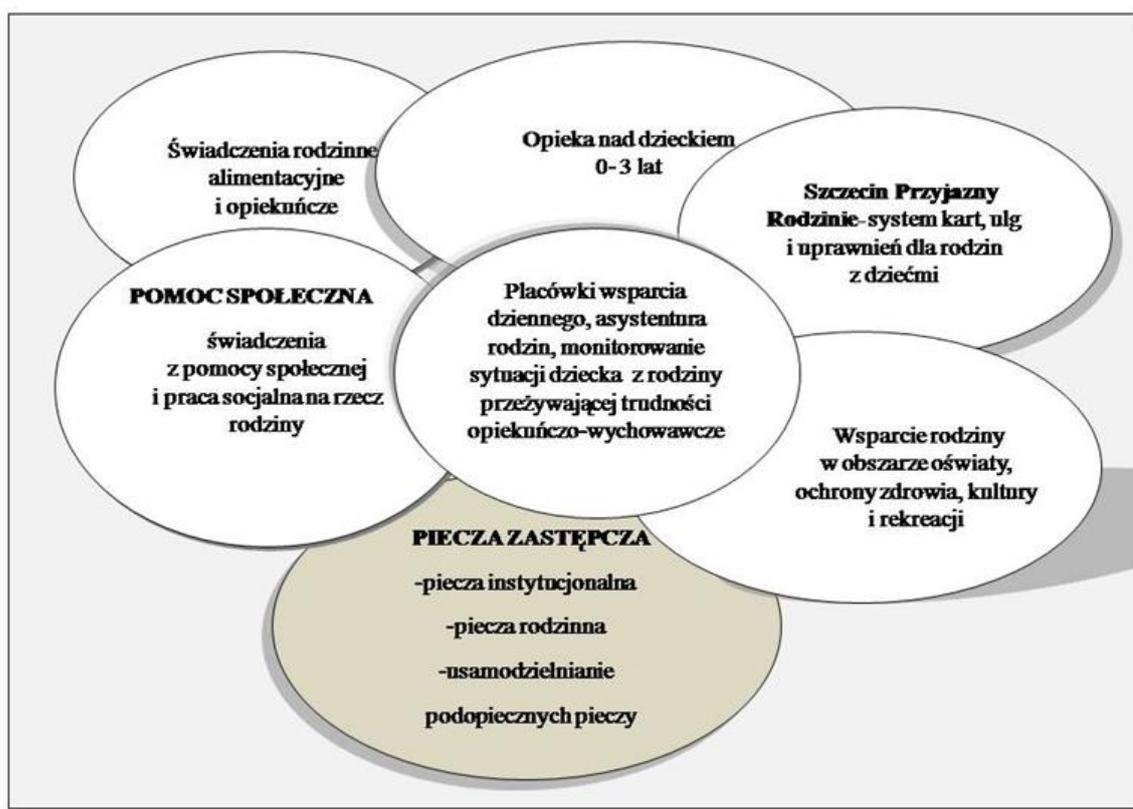
Opracowanie 3-letniego programu dotyczącego rozwoju pieczy zastępczej i jego realizacja jest wypełnieniem dyspozycji art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i stanowi zadanie własne powiatu. Jest to już kolejny program przyjmowany w Gminie Miasto Szczecin na podstawie tej ustawy, a okolicznością szczególną dla jego zapisów jest fakt opracowania dokumentu nowej „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Miasta Szczecin na lata 2015 – 2020”.

Rodzina z dziećmi stała się w dokumencie Strategii jednym z kluczowych adresatów polityki społecznej Miasta, a piecza zastępcza, jej potrzeby i zadania ujęte zostały jako istotny komponent w obszarze: *Wspieranie rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz wyrównywanie szans w starcie życiowym dzieci i młodzieży.*

Ponadto Strategia ta zakłada, że jednym z jej trwałych i osiągniętych rezultatów winno być zmniejszenie liczby dzieci przebywających w pieczy zastępczej.

Okolicznością ważną jest także przyjęcie w roku 2014 „Programu wspierania rodziny Gminy Miasto Szczecin na lata 2014-2016”. Skala pieczy zastępczej, występujące trudności, zdiagnozowane potrzeby i problemy są w ogromnym stopniu pochodną kondycji szczecińskich rodzin oraz skuteczności działań podejmowanych i realizowanych w Mieście na rzecz rodziny.

Pieczka zastępcza w systemie wsparcia dziecka i rodziny w Gminie Miasto Szczecin

Realizacja „Programu rozwoju pieczy zastępczej Gminy Miasto Szczecin na lata 2013 – 2015”

W okresie realizacji „Programu rozwoju pieczy zastępczej Gminy Miasto Szczecin na lata 2013-2015” ośmiokrotnie nowelizowana była ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Najistotniejsze zmiany i najszerszy ich zakres nastąpił w nowelizacji z 2014 r., która bardzo istotnie rozszerzyła katalog zadań spoczywających na organizatorze rodzinnej pieczy zastępczej i pracy z rodziną. Nowelizacja ta ponadto ustanowiła nowe standardy, a dla wielu działań inne terminy osiągnięcia standardów. Poniższe zestawienie w formie syntetycznej obrazuje skalę zrealizowanych działań, postanowionych Programem na lata 2013 – 2015 i aktualny stan pieczy zastępczej.

Szczegółowe dane z zakresu zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej i powiatowego centrum pomocy rodzinie zawarte są w sprawozdaniach rocznych z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Szczecinie, który na podstawie Zarządzenia Prezydenta Miasta Szczecin Nr 521/11 z dnia 28 października 2011 roku w sprawie wyznaczenia organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w Szczecinie, wyznaczony został organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej, a na podstawie statutu wykonuje także zadania powiatowego centrum pomocy rodzinie.

Poniższe tabele obrazujące aktualny stan pieczy zastępczej, zawierają także porównawcze dane dotyczące skali zjawisk i działań w roku 2012 poprzedzającym przyjęcie Programu na lata 2013 – 2015 oraz z lat 2013, 2014 i 2015, a komentarze zawierają dane odnoszące się wprost do wartości wskaźników zawartych w Programie na lata 2013 – 2015.

Czas pobytu dzieci i młodzieży w pieczy zastępczej

Tab. 1. Okres pobytu w pieczy zastępczej w Szczecinie aktualnie przebywających dzieci i młodzieży - na podstawie sprawozdania rzeczowo-finansowego wg stanu na 30.06. 2015 r.

Czas pobytu	Liczba dzieci i młodzieży					
	w pieczy zastępczej łącznie	w pieczy rodzinnej ogółem	w rodzinach zastępczych pełniących funkcje pogotowia rodzinnego	w pieczy instytucjonalnej ogółem	w tym w placówkach interwencyjnych	w placówkach typu rodzinnego
do 3 m-cy	53	31	11	22	6	2
3-6 m-cy	47	32	16	15	7	0
6-12 m-cy	93	45	14	48	16	2
razem do 1 roku	193	108	41	85	29	4
12-24 m-ce	133	78	21	55	10	0
2-3 lata	106	84	7	22	0	1
powyżej 3 lat	595	514	6	81	0	28
Razem	1027	784	75	243	39	33

Najliczniejszą kategorią, spośród przebywających w pieczy zastępczej, są dzieci i młodzież o ponad trzyletnim okresie pobytu. W ich wypadku szanse na powrót do rodziny, bądź przysposobienie są już raczej niewielkie. Grupa ta stanowi ponad połowę podopiecznych pieczy zastępczej i przesądza, że istotne zapotrzebowanie na miejsca w pieczy zastępczej utrzyma się przez dłuższy okres, a znaczną liczbę młodzieży wprowadzać w dorosłe życie będą podmioty inne niż własna rodzina.

Zmniejszenie liczby kierowanych dzieci, skrócenie w wielu sytuacjach czasu pobytu do niezbędnego minimum, skracanie czasu regulacji sytuacji prawnej dziecka i większa skłonność Sądów do uwzględniania sugestii organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oznaczać będzie i już oznacza, że liczba dzieci w formach interwencyjnych o długotrwałym pobycie jest niższa.

Natomiast formy bardziej stałego pobytu, jak rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego będą bez zmiany liczby miejsc mocno obłożone, co z kolei utrudnia kierowanie z form interwencyjnych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną i postanowieniem o dalszym pobycie w pieczy zastępczej.

W tym kontekście istotnym jest, że ostatnia nowelizacja ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pobyt w pieczy zastępczej obok przysposobienia i powrotu do rodziny naturalnej, w szczególności po zakończeniu pobytu w formach interwencyjnych (placówka opiekuńczo-wychowawcza typu interwencyjnego, zawodowa rodzina zastępcza pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego) uznała za jedno z równoważnych narzędzi zapewnienia dziecku właściwych warunków opiekuńczo-wychowawczych.

Zapowiadane instrumenty szerokiego wsparcia materialnego rodzin z dziećmi, w postaci świadczeń pieniężnych i ulg podatkowych, może mieć pozytywny wpływ na skłonność do adopcji dziecka, powrotu do rodzin, także w tych kategoriach wiekowych, które obecnie rzadko takiej możliwości mogą się spodziewać.

Tab. 2. Wiek dzieci przebywających w pieczy zastępczej na terenie Szczecina - na podstawie sprawozdania rzeczowo-finansowego wg stanu na dzień 30.06 2015 r.

Kategorie	Liczba dzieci i młodzieży							
	wieku dziecka *	ogółem	w pieczy rodzinnej ogółem	w tym w rodzinach zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego	w pozostałych rodzinach zawodowych i rodzinnych domach dziecka	w pieczy instytucjo- nalnej ogółem	w tym w placówkach interwency- jnych	w tym w placówkach typu rodzinnego
do 1 roku		25	23	22	1	2	0	0
od 1 do 3 lat		84	69	33	5	15	1	0
4-6 lat		112	98	13	19	14	2	0
razem do 6 roku życia		221	190	68	25	31	3	0

między 7 a 13 rokiem życia	376	285	7	32	91	16	14
14–17 lat	332	226	0	25	106	19	13
18-24 lat	98	83	0	5	15	1	6
razem powyżej 14 roku życia	430	309	0	30	121	20	19
Razem	1027	784	75	87	243	39	33

* Tabela operuje kategoriami wiekowymi jak w sprawozdaniach rzeczowo-finansowych określonych rozporządzeniem MPiPS oraz dodatkowymi kategoriami łącznymi : „razem do 6 lat” i „razem powyżej 14 roku życia”. Na potrzeby sprawozdawczości niniejszego Programu oraz ze względu na zapisy ustawy dotyczące dzieci do lat 7 i dzieci do lat 10 zakłada się w kolejnych sprawozdaniach poczynając od sprawozdania za II półrocze 2015 r. dodatkowe gromadzenie danych w kategoriach poniżej 7 i poniżej 10 roku życia.

W kontekście docelowego (po 1 stycznia 2019 r.) ograniczenia pobytu w instytucjonalnej pieczy zastępczej, z wyłączeniem placówek typu rodzinnego, dzieci poniżej 10 roku życia, widocznym jest konieczność rozwijania możliwości rodzinnej pieczy zastępczej. Wprawdzie dla umieszczenia w trybie interwencyjnym, bądź dla nierozdzielania rodzeństwa możliwe są w tej materii wyjątki, ale i tak pobyt taki winien być jedynie doraźny, a przeniesienie do rodzinnej pieczy zastępczej, o ile przyczyny umieszczenia nie ustały, możliwe szybkie. Obecnie (wg stanu na 31. 10. 2015 r.) 71 dzieci poniżej 10 roku życia przebywa w pieczy instytucjonalnej, w tym 5 w placówkach typu rodzinnego.

Aktualnie spośród dzieci do 6 roku życia jedynie 14 % przebywa w instytucjonalnej pieczy zastępczej w większości umieszczonych interwencyjnie w okolicznościach bezpośredniego zagrożenia wraz z rodzeństwem i braku wolnych miejsc w rodzinach zastępczych pełniących funkcje pogotowia rodzinnego. Poważnym problemem staje się realizacja postanowień dotyczących rodzeństw o sporej rozpiętości wiekowej, bowiem zwalniane miejsca w pieczy zastępczej mają na ogół pojedynczy charakter.

Tab. 3. Przyczyny pobytu w pieczy zastępczej - na podstawie sprawozdanie rzeczowo finansowego za okres I półrocza 2015 r. wg stanu na 30.06. 2015 r.

	Główna przyczyna pobytu w pieczy zastępczej	Ogółem w pieczy zastępczej	w tym w pieczy rodzinnej	w tym w pieczy instytucjonalnej	% udział przyczyn z kategorii ogółem
1	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	476	424	52	46, 35%
2	uzależnienia	346	193	153	33, 69 %
3	sieroctwo, półsieroctwo dziecka	50	48	2	4, 87%
4	przemoc w rodzinie	42	24	18	4,09%
5	choroba przewlekła niepełnosprawność rodzica	32	28	4	3, 12 %
6	inne przyczyny społeczne: bezrobocie, ubóstwo, brak	8	2	6	0,78%

	odpowiednich warunków mieszkaniowych				
7	pobyt poza krajem rodzica	17	15	2	1, 65 %
8	inne	56	50	6	5,45 %
9	Razem	1027	784	243	100 %

Określenie przyczyny pobytu odnosi się do kluczowej okoliczności, a jej ustalenie w wielu wypadkach jest wynikiem subiektywnego wyboru przyczyny uznanej za główną. Realnie w większości sytuacji przyczyny są złożone i uwarunkowane wielopropblemowo. W obu formach pieczy zastępczej najliczniejsze są sytuacje uwarunkowane uzależnieniami, a przynajmniej skłonnością do nadużywania alkoholu i bezradnością opiekuńczo-wychowawczą, a często także bezradnością życiową oraz bardzo niskimi kompetencjami rodzicielskimi. Przemoc w rodzinie, wskazana jako główna przyczyna, najczęściej odnosi się do drastycznych sytuacji przemocy fizycznej, psychicznej i seksualnej. Bardzo wiele sytuacji mogłoby być zidentyfikowane jako przemoc przez zaniedbanie. Przyczyny społeczne, takie jak bezrobocie i ubóstwo w rzeczywistości stanowią nikły procent, a ponadto te akurat powody, o ile nie towarzyszy im uzależnienie, są w dzisiejszych realiach i ofertach pomocy takim rodzinom relatywnie najłatwiejsze do przewyciężenia.

Wśród innych przyczyn znajdują się pozostawienie w szpitalu, poważna niepełnosprawność dziecka, bądź jego choroba przewlekła, a także porzucenie dziecka.

Sieroctwo i półsieroctwo rzadko stanowi przyczynę pobytu w pieczy zastępczej. Pełne sieroctwo dotyczy jedynie 21 dzieci, a półsieroctwo najczęściej dotyczy śmierci tego z rodziców, który sprawował opiekę nad dzieckiem.

Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej

Tab. 4. Liczba dzieci w rodzinnych formach pieczy w Szczecinie wg stanu na koniec roku

Rodzaj rodzinnej pieczy zastępczej pieczy	Rok 2012		Rok 2013		Rok 2014		Rok 2015 wg stanu na koniec września 2015 r.	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci
rodziny spokrewnione	439	536	420	512	399	486	392	472
rodziny niezawodowe	121	147	113	140	110	133	118	140
rodzina zawodowe ogółem	15	76	15	110	19	98	21	104
w tym pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	11	67	11	96	14	78	14	80
Rodzinne* domy dziecka	0	0	8	50	9	63	10	71
Razem zawodowa piecza rodzinna	15	76	23	160	28	161	31	175
Razem	575	759	556	812	537	780	541	787

* W 2012 r. powstałe przed wejściem w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rodzinne domy dziecka działały na podstawie przepisów przejściowych i zgodnie z tym stanem są wykazane jako placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego w tabeli instytucjonalnej pieczy zastępczej. Tabela ta obrazuje zmiany w liczbie form pieczy zastępczej i liczbie dzieci w poszczególnych formach. Zakładany Programem wzrost zawodowych form rodzinnej pieczy zastępczej został zrealizowany i wyraża się poniższymi liczbami: 15 zawodowych form rodzinnej pieczy zastępczej na koniec 2012 r. (76 dzieci) i 31 obecnie (175 dzieci).

Wykres 1. wg stanu na 30.06. 2015 r.

Wśród rodzin z 4 i więcej dzieci znajdują się jedynie zawodowe formy rodzinnej pieczy zastępczej. Rodziny zastępcze spokrewnione i niezawodowe najczęściej zapewniają opiekę 1 lub dwójce dzieci. Nawet w przypadkach kierowania do pieczy rodzeństwa już umieszczonych dzieci, nierzadko w rodzinach spokrewnionych gotowość do przyjmowania opieki nad rodzeństwem nie jest powszechna, co rodzi poważne dylematy w kontekście kwalifikowania dzieci do adopcji, bądź ich nie rozdzielania. Także i z tych względów konieczny wydaje się rozwój zawodowych form rodzinnej pieczy zastępczej, które będą mogły zapewniać opiekę przynajmniej czasową bez rozdzielania rodzeństwa.

Tab. 5. Liczba dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej w Szczecinie wg stanu na koniec roku

Rodzaj placówki	2012		2013		2014		2015 wg stanu na koniec września 2015 r.	
	Liczba placówek	Liczba dzieci	Liczba placówek	Liczba dzieci	Liczba placówek	Liczba dzieci	Liczba placówek	Liczba dzieci
Placówki socjalizacyjne	0	0	10	142	10	141	10	145
Placówki interwencyjne	0	0	2	37	2	37	2	37

Placówki specjalistyczno-terapeutyczne	0	0	1	27	1	28	1	28
placówki wielofunkcyjne	2	192	0	0	0	0	0	0
placówki typu rodzinnego	12	78	7	39	5	33	5	33
Razem	14	270	20	245	17	239	17	243

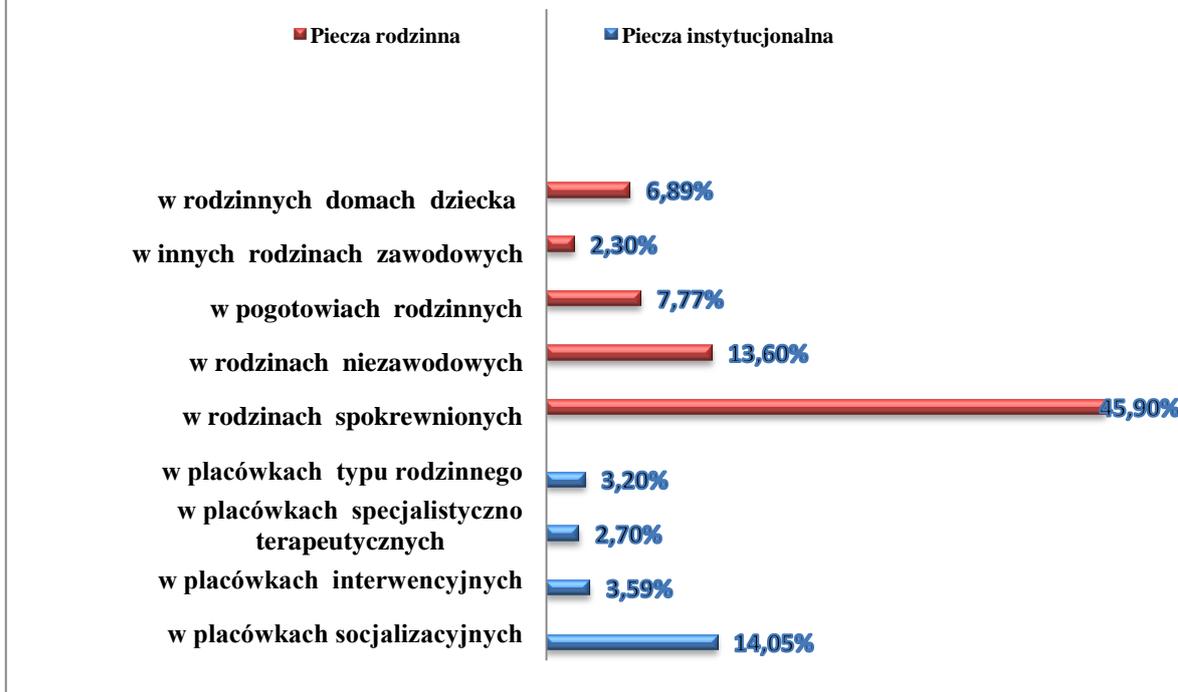
W 2012 r. placówki, obecnie znajdujące się w strukturze Centrum Opieki nad Dzieckiem im. Konstantego Maciejewicza w Szczecinie, funkcjonowały jako jedna placówka wielofunkcyjna. Podobnie funkcjonowała Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza, prowadzona przez Towarzystwo Salezjańskie Dom Zakonny pw. Św. Józefa, w której skład wchodziła całodobowa placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego oraz placówka opiekuńczo-wychowawcza wsparcia dziennego. Jedna z obecnych placówek ww. Centrum ma podwójną funkcję socjalizacyjną i interwencyjną. Dlatego liczba ogólna 17 placówek nie jest sumą placówek różnych typów. Placówki typu rodzinnego, bądź przekształciły się w rodzinne domy dziecka (łącznie 7 takich placówek) i funkcjonują jako rodzinna piecza zastępcza, bądź zachowały dotychczasowy status, ale z jednostek organizacyjnych Gminy Miasto Szczecin stały się jednostkami prowadzonymi przez Fundację „MAM DOM” w Szczecinie, na zlecenie Gminy Miasto Szczecin.

Wykres 2. wg stanu na 30.09. 2015 r.

Powyższy wykres wskazuje jaka liczba dzieci aktualnie przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej przebywa w placówkach liczących powyżej 14 dzieci, który to stan może trwać jedynie do końca 2020 r. Przygotowanie do przyszłych zmian, o ile te zapisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej będą utrzymane, musi być rozpoczęte jeszcze w okresie trwania niniejszego Programu.

Procentowa struktura dzieci przebywających w pieczy zastępczej w Szczecinie 2015

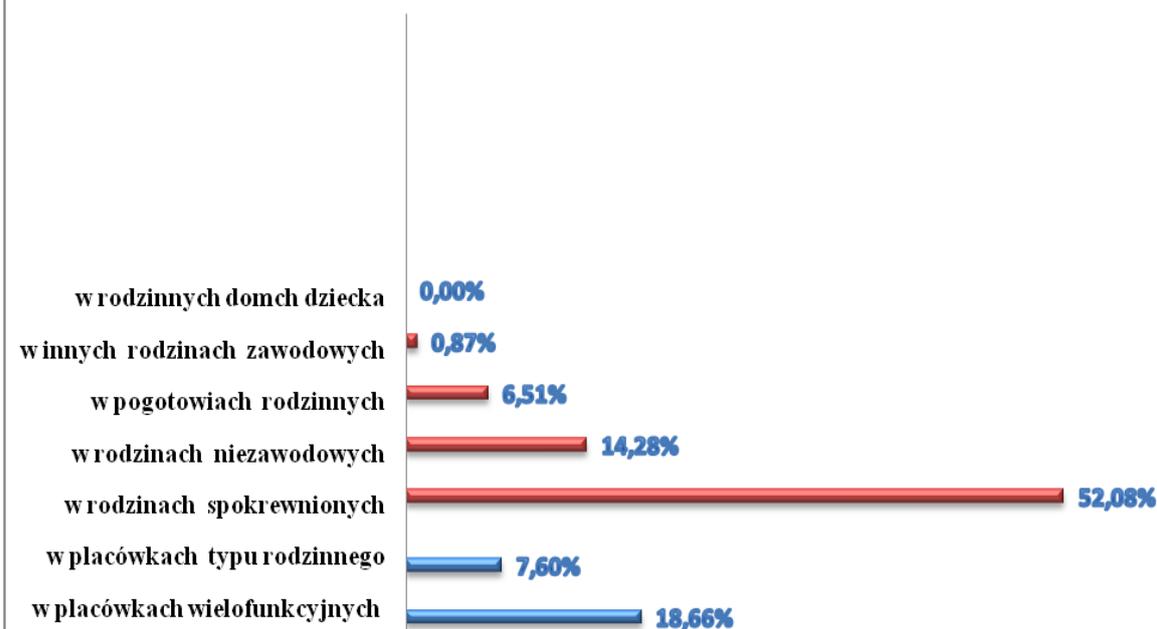
Wykres 3. wg stanu na 30.09.2015 r.

Rodzinna piecza zastępcza łącznie- 76,46 % podopiecznych, w tym w zawodowych formach rodzinnej pieczy zastępczej – 16,96 % podopiecznych.

Instyтуcjonalna piecza zastępcza łącznie 23,54 % podopiecznych.

Procentowa struktura dzieci przebywających w pieczy zastępczej w Szczecinie 2012 r.

■ Piecza rodzinna ■ Piecza instytucjonalna

Wykres 4. wg stanu na 31.12.2012 r.

Rodzinna piecza zastępcza łącznie 73,74 %, w tym w zawodowych formach rodzinnej pieczy zastępczej 7,4 %.

Instytucjonalna piecza zastępcza łącznie 26,26 %.

Procentowa struktura liczby dzieci w poszczególnych formach instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej w roku 2012 i obecnie, obrazuje zmiany jakie nastąpiły w okresie 2013 – 2015 oraz aktualny stan, jako punkt wyjścia do realizacji kolejnego Programu.

Tab. 6. Liczba dzieci w pieczy zastępczej, niezależnie od jej formy i miejsca sprawowania wg stanu na koniec roku

Rodzaj pieczy	2012	2013	2014	2015 wg stanu na dzień 30.09. 2015 r.
	Liczba dzieci	Liczba dzieci	Liczba dzieci	Liczba dzieci
na terenie Szczecina	1029	1057	1019	1030
poza Szczecinem	133	141	146	155
w tym w pieczy rodzinnej	112	107	109	116
w tym w pieczy instytucjonalnej	21	34	37	39
Razem	1162	1198	1165	1185

Liczba dzieci spoza Szczecina w rodzinach zastępczych na terenie Szczecina wynosi 74, w tym 67 dzieci wychowuje się w rodzinach zastępczych spokrewnionych i niezawodowych.

W stosunku do liczby dzieci w wieku do 18 roku życia zameldowanych w Szczecinie liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej wynosi prawie 2 %. Potrzeby zapewnienia pieczy zastępczej realizowane są także w drodze porozumień z innymi powiatami. W przypadku rodzinnej pieczy zastępczej często wynika to z faktu zamieszkania spokrewnionej, bądź niezawodowej rodziny zastępczej na terenie innego powiatu. W przypadku instytucjonalnej pieczy zastępczej wynika z deficytu miejsc w Szczecinie lub potrzeby pobytu w placówkach specjalistycznych (aktualnie 6 dzieci).

Stan zdrowotny

Według stanu na dzień 31.12.2014 r. w pieczy zastępczej na terenie Szczecina przebywało 69 dzieci z orzeczoną niepełnosprawnością, w tym 36 z tytułu niepełnosprawności intelektualnej, choroby psychicznej lub całościowych zaburzeń rozwojowych, a 21 było hospitalizowanych w trakcie roku w szpitalach psychiatrycznych. Wiele dzieci trafia do pieczy zastępczej w słabej kondycji zdrowotnej z przejawami zaniedbań, ze zdiagnozowanym syndromem FAS (zespół chorobowy wynikający z oddziaływań alkoholu w okresie prenatalnym) i przejawami licznych zaniedbań zdrowotnych. Do tego dochodzą nierzadko traumatyczne doświadczenia psychiczne, związane z niewłaściwym sprawowaniem opieki przez ich rodziców.

Wiele dzieci trafiających do pieczy zastępczej wymaga szybkiej i szerokiej diagnostyki medycznej i ogólnorozwojowej. Ponadto kondycja zdrowotna dzieci i obawy o dalszy ich rozwój stanowią jedną z barier utrudniających adopcje, a także umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej po zakończeniu trybu tymczasowego.

W roku 2014, w związku ze zmianami ustawowymi dzieci, które ze względów zdrowotnych wymagały całodobowej opieki medycznej i z tego tytułu przebywały w Zakładach Opiekuńczo-Leczniczych, Zakładach Pielęgnacyjno-Opiekuńczych i Zakładach Rehabilitacji Leczniczej uzyskały zmienione postanowienia sądów, a tym samym przestały być formalnie podopiecznymi pieczy zastępczej. Dotąd bowiem z reguły „blokowały miejsca w pieczy zastępczej”, jednocześnie w niej nie przebywając. Z tą regulacją wiąże się także obowiązek partycypacji właściwego powiatu w kosztach sprawowania opieki w wyżej wspomnianych zakładach leczniczych. Aktualnie 6 dzieci ze Szczecina przebywa w takich zakładach.

Odływ i napływ dzieci do pieczy zastępczej

Tab. 7. Napływ do pieczy zastępczej z rodzin naturalnych

(nie dotyczy przenosin pomiędzy różnymi formami pieczy)

L.p.	Kategoria	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015 (do 30.09.2015)
1	Liczba dzieci trafiająca do pieczy zastępczej ogółem	238	212	186	135
1.1	w tym do pieczy rodzinnej	166	137	109	94
1.2	w tym do form zawodowej pieczy rodzinnej	82	87	61	53
2.	do pieczy instytucjonalnej	72	75	77	41
3.	umieszczonych po pozostawieniu w szpitalach	31	24	29	13
4.	umieszczonych interwencyjnie (z wiersza 1)	19	37	34	16*

z uwzględnieniem dzieci umieszczonych w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie innych powiatów

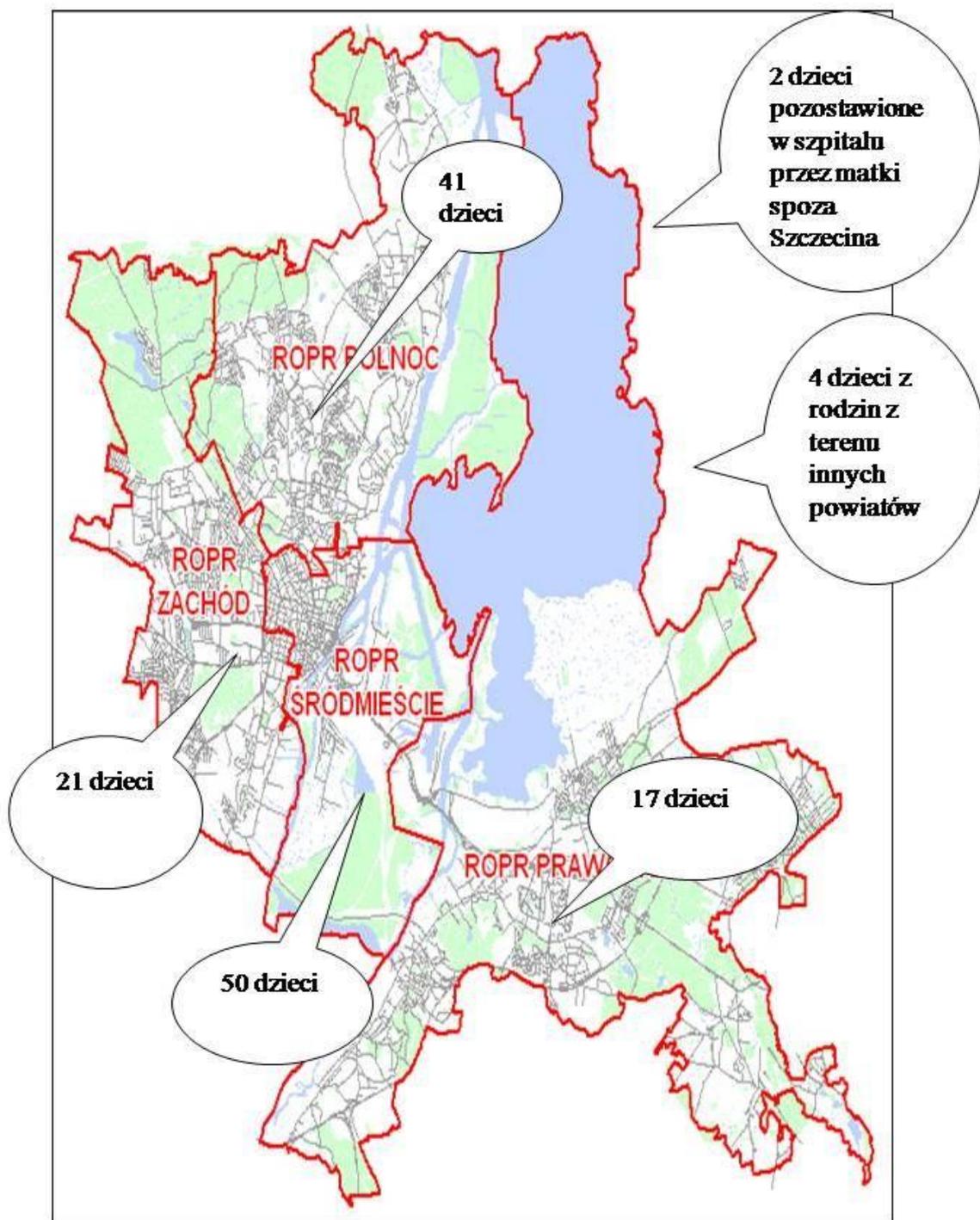
* dodatkowo w okresie od 1.01.2015 r. do 30.09.2015 r. w stosunku do 12 dzieci podjęto działania interwencyjne, zakończone umieszczeniem w Centrum Opieki nad Dzieckiem - okres przebywania do 1 doby bez postanowienia Sądu i bez skierowania do placówki.

Napływ ogółem do pieczy zastępczej poczynając od 2013 r. spada. Ze względu jednak na długotrwałość pobytu dzieci umieszczonych wcześniej i skalę odpływu, nie spowodował on jeszcze istotnego zmniejszenia liczby dzieci przebywających w pieczy zastępczej.

Napływ ten spada do obu form pieczy zastępczej, przy czym rośnie procentowy udział form zawodowej rodzinnej pieczy zastępczej spośród form, do których kierowane są dzieci po raz pierwszy. Obrazuje to przemiany w tej sferze, ale i jest wyrazem trudności w terminowym realizowaniu postanowień kierujących.

Ograniczenia w kierowaniu do pieczy zastępczej do sytuacji, w których inne sposoby nie przyniosły spodziewanego rezultatu oznacza, że udział dzieci o niewielkich szansach na powrót do domu rodzinnego może w strukturze całościowej ulegać zwiększeniu, a o skali odpływu z pieczy w większym stopniu decydować będzie liczba usamodzielnianych i przysposobionych.

Napływ dzieci do pieczy zastępczej z rodzin naturalnych w 2015 r. w układzie terytorialnym wg stanu do 30. 09. 2015 r.

Odplyw dzieci z pieczy zastępczej

(nie dotyczy przenosin pomiędzy różnymi formami pieczy)

L.p.	Kategoria	rok 2012	rok 2013	rok 2014	2015 (do 30.09.2015 r.)
1	Odplyw ogółem z pieczy zastępczej*	187	166	188	118
2	Powrót do rodziny naturalnej	74	71	64	40
2.1	w tym z pieczy rodzinnej	29	35	38	26
2.2	z pieczy instytucjonalnej	45	36	26	14
3.	Adopcje	35	28	35	32
4.	Usamodzielnienia	78	67	89	46

Usamodzielnianie wychowanków pieczy zastępczej

Tab. 7. Udzielone świadczenia usamodzielnianym wychowankom opuszczającym rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze w latach 2010-2015 - dane własne MOPR

2012 rok	Forma pieczy			
	instytucjonalna piecza zastępcza		rodzinna piecza zastępcza	
	liczba osób	liczba świadczeń	liczba osób	liczba świadczeń
pomoc na kontynuowanie nauki	80	710	162	1522
pomoc na usamodzielnienie	8	8	31	31
pomoc na zagospodarowanie	16	16	35	35
Ogółem	82	734	162	1588
Pobyt w mieszkaniu chronionym	Liczba korzystających - 31			
2013 rok	Forma pieczy			
	instytucjonalna piecza zastępcza		rodzinna piecza zastępcza	
	liczba osób	liczba świadczeń	liczba osób	liczba świadczeń
pomoc na kontynuowanie nauki	91	818	162	1644
pomoc na usamodzielnienie	20	20	24	24
pomoc na zagospodarowanie	18	18	26	26
Ogółem	100	856	162	1694
Pobyt w mieszkaniu chronionym	Liczba korzystających - 40			
2014 rok	Forma pieczy			
	instytucjonalna piecza zastępcza		rodzinna piecza zastępcza	
	liczba osób	liczba świadczeń	liczba osób	liczba świadczeń

pomoc na kontynuowanie nauki	87	663	196	1 653
pomoc na usamodzielnienie	14	14	15	15
pomoc na zagospodarowanie	28	28	32	32
Ogółem	101	705	196	1 700
Pobyty w mieszkaniu chronionym	Liczba korzystających - 37			
rok (do 30.09.2015)	Forma pieczy			
	instytucjonalna piecza zastępcza		rodzinną piecza zastępcza	
	liczba osób	liczba świadczeń	liczba osób	liczba świadczeń
pomoc na kontynuowanie nauki	65	417	165	1 161
pomoc na usamodzielnienie	11	11	14	14
pomoc na zagospodarowanie	13	13	18	18
Ogółem	77	441	174	1 193
Pobyty w mieszkaniu chronionym	Liczba korzystających - 28			

Pomoc na kontynuowanie nauki jest realizowana przez okres jej pobierania, najczęściej przez kilka lat. Pomoc na usamodzielnienie i zagospodarowanie ma charakter jednorazowy i związana jest z finalizowaniem okresu usamodzielnienia. Nowelizacja ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rozszerzyła instrumenty pomocy na osoby opuszczające także inne typy ośrodków i placówek, nie zaliczane do form pieczy zastępczej i to niezależnie od sytuacji rodzinnej, co jest rozwiązaniem niekiedy dość kontrowersyjnym.

Szczególną formą pomocy dla usamodzielnianych w Szczecinie jest możliwość zamieszkania w tzw. mieszkaniach chronionych. Łączna liczba miejsc w tych mieszkaniach, po oddaniu w II połowie 2015 r. w zasobie Szczecińskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego mieszkania na ten cel w Kwartale 23, wynosić będzie 26.

Dobra współpraca Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie ze Szczecińskim Towarzystwem Budownictwa Społecznego daje szansę na powstawanie kolejnych takich mieszkań, a ponadto mieszkań wspomaganych o charakterze docelowym.

Od 2012 r. realizowany jest w Szczecinie, we współpracy z Fundacją Robinson Crusoe program wspierania usamodzielnianych w ramach autorskiego projektu tzw. Wehikułów Usamodzielnienia. Stanowi on cykl spotkań, treningów i obozów wyjazdowych, który ma w założeniu wzmacniać poczucie własnej wartości, pomagać w planowaniu przyszłości, uczyć konkretnych umiejętności z zakresu edukacji ekonomicznej, budowy relacji z innymi, załatwiania spraw codziennych oraz wyboru ścieżki edukacyjnej i zawodowej.

Aktualnie działaniami Wehikułu Usamodzielnienia objętych w 2 grupach jest ok. 40 osób, głównie z rodzinnych form pieczy zastępczej.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej

Program rozwoju pieczy zastępczej Gminy Miasto Szczecin na lata 2013-2015 zawierał konkretne zapisy dotyczące wzmocnienia potencjału Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Szczecinie na potrzeby systemu pieczy zastępczej. Zostały one zrealizowane w sposób następujący :

- zwiększenie zatrudnienia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej (zatrudnienie 01.01.2013 r. - 13 etatów, zatrudnienie na koniec 2015 roku – 21 etatów);
- zwiększenie zatrudnienia pracowników realizujących zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej (01.01.2013 r. 6 etatów, w tym 3 etaty specjalistów organizatora rodzinnej pieczy zastępczej - pedagog, psycholog, terapeuta, zaś zatrudnienie na koniec 2015 r. łącznie 11 etatów w tym 5 etatów specjalistów organizatora rodzinnej pieczy zastępczej- 2 pedagogów, psycholog, 2 terapeutów);
- zwiększenie zatrudnienia pracowników, realizujących zadania w zakresie przyznawania przysługujących świadczeń, dodatków i wynagrodzeń dla rodzinnych form pieczy zastępczej o 1 etat.

Od 1.01.2015 r. w obrębie sekcji organizatora rodzinnej pieczy zastępczej utworzono 5 zespołów, w tym 4 zespoły dla rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodnych, współpracujące z 4 rejonami Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie i 1 zespół ds. pieczy zawodowej. Przy rozwoju zawodowej rodzinnej pieczy zastępczej koniecznym jest dalsze rozwijanie tego zespołu oraz rozszerzenie możliwości korzystania z posiadających niezbędne doświadczenie psychologa.

Finansowanie pieczy zastępczej

Tab. 8. Wydatki ogółem w zł niezależnie od źródła finansowania:

L.p.	Kategoria	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015 plan po zmianach
1.	Rodzinna piecza zastępcza	12 391 886,-	12 666 096,-	13 614 744,-	14 907 298,-
1.1.	w tym wynagrodzenia i świadczenia dla rodzin w Szczecinie	8 030 442,-	9 511 503,-	10 064 413	10 763 993
2.	Instytucjonalna piecza zastępcza	14 656 985,-	15 088 079,-	14 674 594,-	14 897 173,-
3.	Pozyskane środki zewnętrzne	302 683,-	274 028,-	325 017,-	274 298,-
4.	Usamodzielnienia z pieczy rodzinnej i instytucjonalnej	1 492 307,-	1 512 733,-	1 550 771,-	1 560 000,-
5.	Wydatki ogółem	27 048 871,-	27 754 175,-	28 289 338,-	29 804 471,-

W powyższych wydatkach zawarte są także środki na finansowanie pobytu dzieci szczecińskich w pieczy zastępczej na terenie innych powiatów, wynagrodzenia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, środki na szkolenia dla rodzin zastępczych, organizację spotkań i imprez dla dzieci i rodziców z tego środowiska, promocję rodzicielstwa zastępczego.

W wydatkach na instytucjonalną pieczę zastępczą ujęto środki na funkcjonowanie placówek w strukturze Centrum Opieki nad Dzieckiem, dotacje dla 6 niepublicznych placówek opiekuńczo-wychowawczych w Szczecinie, koszt pobytu w instytucjonalnej pieczy zastępczej poza Szczecinem i koszty usamodzielnia dzieci z instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Środki zewnętrzne to głównie dotacje z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej na wdrażanie niektórych przepisów i standardów ustawy. Niestety, są one przyznawane w trakcie trwających okresów budżetowych, jedynie na podstawie rocznych programów, bez

gwarancji ich kontynuacji, w oparciu o corocznie zmieniane kryteria i parametry, co bardzo utrudnia racjonalne zaplanowanie wielu wydatków w dłuższym okresie z odpowiednim wyprzedzeniem. W 2015 r. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej dofinansowuje jedynie część wynagrodzenia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Dodatkowe wydatki Gminy Miasto Szczecin związane są z organizacją wypoczynku letniego, z którego korzystają także dzieci z rodzin zastępczych, wybrane zadania wspierające pieczę zastępczą zlecane w trybie otwartych konkursów ofert podmiotom pozarządowym oraz dofinansowanie mieszkań chronionych, które jak dotąd funkcjonują w strukturze Centrum Opieki nad Dzieckiem.

Wzrost wydatków w kolejnych latach jest wynikiem zarówno rozwoju zawodowych form rodzinnej pieczy zastępczej, jak i zmian w zakresie i wysokości przyznawanych świadczeń oraz zmian w zasadach ich przyznawania i naliczania.

O ile liczba dzieci w pieczy zastępczej narastająco w trakcie roku zaczęła spadać, a struktura form pieczy zastępczej ulega zmianom, to utrzymuje się wysoki poziom zapotrzebowania i wykorzystania istniejących miejsc.

Zadania pieczy zastępczej - charakterystyka i rekomendacje

Rodziny zastępcze spokrewnione

Spośród 392 rodzin spokrewnionych 344 rodziny tj. aż 87 % stanowią dziadkowie dziecka, z tego 49 rodzin korzysta ze świadczeń pomocy społecznej. Różnica wieku stanowi często poważną barierę w wypełnieniu roli rodziców substytucyjnych. Nie pozwala na aktywne wprowadzanie dziecka w świat zainteresowań, pasji, towarzyszenie czynne w etapach rozwoju dziecka. Trudności z reguły nasilają się w okresie dojrzewania podopiecznych.

Ponadto, nie zawsze umieszczenie dziecka w rodzinie spokrewnionej stanowi rzeczywiste odcięcie go od dysfunkcyjnych wpływów i oddziaływań, jakich doznawało w rodzinie przed umieszczeniem w pieczy zastępczej.

W ocenie samych rodzin, jak i organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, oczekiwanym i wskazanym dla tej grupy jest wsparcie szkoleniowe, szczególnie z zakresu psychologii rozwoju, specyfiki okresu dojrzewania, umiejętności wspierania z poszanowaniem podmiotowości dziecka i prawa do wyboru własnej drogi życiowej, identyfikowania sygnałów świadczących o potrzebie pomocy specjalistycznej oraz w zakresie pełnienia roli opiekuna usamodzielnienia i przygotowania do tego etapu życiowego.

Ponadto, oczekiwana jest pomoc wolontariuszy, szczególnie w przezwyciężaniu trudności edukacyjnych, oferowanie wypoczynku dla dzieci z elementami socjoterapii, koła zainteresowań i usługa mediacji i doradztwa w rozwiązywaniu sporów i konfliktów rodzinnych.

Rodziny zastępcze niezawodowe

Rodziny niezawodowe także w ogromnym stopniu sprawują pieczę nad spokrewnionymi, choć w dalszym stopniu dziećmi. O ile część z nich postrzega swoją rolę rodzica zastępczego jedynie w odniesieniu do obecnych spokrewnionych podopiecznych, to istnieje także grupa potencjalnie gotowych do przyjęcia innych dzieci, a trudnością są najczęściej warunki mieszkaniowe.

Doświadczenia w byciu rodziną niezawodową są częstym etapem poprzedzającym formę zawodową i pozwalają zarówno rodzinie, jak i organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej trafnie ocenić właściwość takiego wyboru.

Rodziny niezawodowe wyrażają oczekiwania podobne do rodzin spokrewnionych, często ze względu na fakt posiadania własnego potomstwa i mniejszą z reguły różnicę wieku, stanowią najbliższą modelowi rodziny biologicznej, formę rodzinnej pieczy zastępczej. Ich oczekiwania dotyczą preferencji w uzyskaniu miejsc opieki żłobkowej i przedszkolnej, skrócenia czasu na uzyskanie opinii w poradniach psychologiczno-pedagogicznych oraz tworzenie grup wsparcia dla rodziców z podobnymi typami problemów.

Rodziny zastępcze zawodowe i rodzinne domy dziecka

Główne grupy zawodowej rodzinnej pieczy zastępczej to 14 rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowi rodzinnych i 10 prowadzących rodzinne domy dziecka.

Zidentyfikowaną barierą w tworzeniu kolejnych rodzin zawodowych, czy rodzinnych domów dziecka np. poprzez przekształcanie rodzin niezawodowych, są bariery lokalowe.

Osiągnięty wzrost liczby pogotowi rodzinnych pozwolił na zmniejszenie obciążenia poszczególnych rodzin, ale stan aktualny jest jeszcze daleki do zakładanej w ustawie liczby trojga dzieci w tej formie pieczy.

Odływ z pogotowi rodzinnych i skracanie czasu pobytu, choć dostrzegalne, mogłoby być jeszcze szybsze, gdyby nie przewlekłość wielu postępowań sądowych, ale i ograniczona liczba miejsc pobytu docelowego w tych formach pieczy, które dla dzieci z nikłymi szansami na przysposobienie i powrót do domu, mają już uregulowaną sytuację prawną (przynajmniej poprzez zakończenie tzw. trybu tymczasowego).

Zgłaszaną potrzebą jest tworzenie ułatwień w dostępie do diagnostyki, terapii, rehabilitacji zdrowotnej i społecznej, zarówno z obszaru ochrony zdrowia, jak i edukacji oraz wszelkich form specjalistycznego poradnictwa, umożliwiającego trafne i szybkie niwelowanie zapóźnień, dysfunkcji i zaburzeń zachowania, a także pomoc wolontariuszy, szczególnie w zakresie przewycięzania trudności edukacyjnych.

Ponadto, występuje potrzeba stałych szkoleń, szczególnie w zakresie pracy z dzieckiem z zaburzeniami zachowania, zaburzeniem więzi emocjonalnych i wsparcia przeciwdziałającego wypaleniu zawodowemu, o co w tak obciążającej emocjonalnie aktywności nie trudno.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze

Zmiany w strukturze instytucjonalnej pieczy zastępczej w okresie realizacji Programu na lata 2013-2015 dotyczyły jedynie placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego. Obecnie Miasto Szczecin nie jest już podmiotem prowadzącym dla takich placówek. Część z nich przekształciła się w rodzinne domy dziecka, działające w obszarze rodzinnej pieczy zastępczej, na podstawie umowy między prowadzącymi, a Dyrektorem Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie. Nowe osoby zainteresowane prowadzeniem rodzinnego domu dziecka wybrały wariant funkcjonowania w sferze rodzinnej pieczy zastępczej.

W 2014 r. powstała na terenie woj. zachodniopomorskiego, w miejscowości Dębno, regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna dla dzieci, które ze względu na stan zdrowia wymagają specjalnych form opieki. W placówce tej przebywa aktualnie 5 dzieci ze Szczecina.

Relatywnie duża, jak na ilość miejsc, liczba skierowań do instytucjonalnych form pieczy zastępczej, ciągle konieczność przyjmowania dzieci poniżej 6 roku życia w sytuacjach interwencyjnych, długi czas oczekiwania na uregulowanie sytuacji prawnych dziecka i brak możliwości kierowania dzieci do innych form pieczy zastępczej, głównie rodzinnej pieczy

zastępczej z placówek typu interwencyjnego, to obecnie główne problemy Centrum Opieki nad Dzieckiem.

Z perspektywy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie i organizatora rodzinnej pieczy zastępczej ważnym jest także docelowe powiększanie miejsc opieki specjalistycznej, bo w tym obszarze możliwości rodzinnej pieczy zastępczej będą zawsze ograniczone, nasilenie działań na rzecz usamodzielnianych, ponieważ liczba dorastających w pieczy zastępczej będzie wysoka, a także uzyskanie warunków do zmniejszenia liczebności tych form gdzie jest ona obecnie wyższa niż 14.

Realizacja zadań poprzez podmioty niepubliczne

Obecnie dwa podmioty niepubliczne prowadzą na zlecenie Gminy Miasto Szczecin łącznie 6 placówek opiekuńczo-wychowawczych. Towarzystwo Salezjańskie Dom Zakonny pw. Św. Józefa prowadzi 1 placówkę opiekuńczo-wychowawczą typu socjalizacyjnego dla 12 dzieci, zaś Fundacja „MAM DOM” prowadzi 5 placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego dla aktualnie 33 dzieci.

Usiłowania utworzenia kolejnych placówek prowadzonych w Szczecinie przez podmioty niepubliczne jak dotąd nie przyniosły rezultatu, a wyrażone przy tej okazji wygórowane oczekiwania finansowe potencjalnych podmiotów, nie rokują nadziei na rozwój takich form w przyszłości. Zwiększenie ryczałtowej kwoty na zapewnienie bezpośrednich kosztów opieki nad dzieckiem w placówkach typu rodzinnego ma szansę realizacji w drodze odpowiedniej uchwały Rady Miasta, podobnie jak już wprowadzone zmiany w Programie Szczecin Przyjazny Rodzinie, który objął także dzieci z placówek typu rodzinnego.

Usamodzielniani

W większym stopniu zainteresowanie i aktywny udział w programach wspierających usamodzielnienie wyrażany jest przez młodzież z rodzinnych form pieczy zastępczej. Zmiany w strukturze wiekowej przebywających w pieczy zastępczej i specyfika dorastania poza rodziną, często brak spośród członków własnej rodziny budujących wzorców udanego dorosłego życia dla dorastających w pieczy zastępczej sprawiają, że wchodzenie w dorosłe życie bez powielania własnych wzorców rodzinnych jest często bardzo trudne.

Opiekunami usamodzielnienia zostają często rodzice biologiczni z ograniczoną w przeszłości władzą rodzicielską, niskimi umiejętnościami wspierania tego procesu, postawą roszczeniową, zainteresowani głównie materialnymi formami wsparcia.

Dlatego za szczególnie ważne uznaje się rozszerzanie realnych możliwości korzystania ze wsparcia przygotowanego do tej roli opiekuna usamodzielnienia.

Istotną zidentyfikowaną potrzebą jest konieczność oferowania staży, praktyk oraz pracy wakacyjnej. Wybory edukacyjne, wyobrażenia przyszłych ról zawodowych są dla usamodzielnianych często przypadkowe i oparte na bardzo skromnej, powierzchownej wiedzy. Dlatego postulowane praktyki, staże i formy czasowego zatrudnienia wydają się bardzo pożądane, jako instrument zyskiwania doświadczeń i przemyślanych wyborów. Rekomenduje się także rozszerzanie infrastruktury mieszkań wspomaganych i chronionych, by dodatkowo motywować ich w możliwościach udanego samodzielnego życia, a także wypracowywanie programów wspierania tych grup osób, które w pieczy nie przebywają, a instrumentami usamodzielnienia też są obejmowani z racji innych przepisów.

Pracownicy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej

Nowelizacja ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej bardzo rozbudowała zakres zadań i obowiązków spoczywających na organizatorze rodzinnej pieczy zastępczej.

Rozszerzył się istotnie zakres prowadzonej dokumentacji, sporządzanych wniosków, diagnoz, ocen oraz częstotliwość ich sporządzania.

Dlatego głównym oczekiwaniem jest możliwość korzystania ze wsparcia, w części przynajmniej tych zadań z wiedzy, doświadczenia i możliwości także innych podmiotów, łatwiejszy dostęp do specjalistycznej pomocy i diagnostyki oraz lepsza informacja o możliwych formach wsparcia oferowanych poza Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie dla rodzin i dzieci.

Ponadto, oczekiwania dotyczą też podnoszenia kwalifikacji, szczególnie w zakresie praktycznych umiejętności związanych z dokonywaniem ocen, monitorowaniem rozwoju dziecka, identyfikowania sygnałów o możliwym naruszeniu praw dziecka lub stosowania wobec nich przemocy. Ważnym jest również możliwość korzystania z superwizji, zarówno dla podnoszenia jakości pracy oraz jako element przeciwdziałający wypaleniu zawodowemu. Istotna jest również poprawa warunków lokalowych, umożliwiającą organizację spotkań z dziećmi i rodzinami w warunkach zachowania niezbędnej intymności, swobody wypowiedzi, a także do przeprowadzania posiedzeń zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka.

Cele Programu na lata 2016 – 2018

Przyjmuje się dla Programu rozwoju pieczy zastępczej Gminy Miasto Szczecin na lata 2016-2018 3 główne cele, sformułowane tożsamo z celami Programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2013 – 2015 oraz celami operacyjnymi Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Miasto Szczecin na lata 2015 – 2020 w obszarze wspierania rodziny, w zakresie odnoszącym się do sfery pieczy zastępczej:

- 1. Zapewnienie opieki zastępczej dzieciom pozbawionym okresowo lub stale środowiska rodzinnego.**
- 2. Udzielanie wszechstronnego wsparcia rodzinnym formom pieczy zastępczej.**
- 3. Przygotowanie do samodzielności młodzieży i osób pełnoletnich z rodzinnych i instytucjonalnych form pieczy zastępczej i rodzin, w których występują problemy opiekuńczo-wychowawcze w ramach budowanego systemu wsparcia**

* faktycznie cel ten został rozszerzony o kategorię osób nie przebywających w pieczy zastępczej, ale objętych pewnymi instrumentami usamodzielnienia ustawą o pomocy społecznej z racji przebywania w innych formach niż piecza zastępcza.

Ponadto, za istotne uznaje się dążenie do osiągnięcia jednego z zakładanych docelowo rezultatów Strategii, jakim ma być zmniejszenie liczby dzieci w pieczy zastępczej w Szczecinie.

Realizacja celów Programu została przedstawiona w formie tabelarycznej, w układzie jak w dokumencie Strategii, z dodaniem innych dodatkowych działań, które zostały zidentyfikowane jako szczególnie istotne dla realizacji celów głównych:

L.p.	Cel wraz z komentarzem	Działanie	Wskaźnik realizacji	Realizator
I.	Zapewnienie opieki zastępczej dzieciom pozbawionym okresowo lub stale środowiska rodzinnego	zwiększanie corocznego limitu rodzin zawodowych i rodzinnych domów dziecka (co najmniej o 2 formy w każdej z tych kategorii)	liczba zawodowych rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka	MOPR

	<p><i>działania na rzecz zwiększenia liczby miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej</i></p> <p><i>działania na rzecz zmiany struktury miejsc w instytucjonalnej pieczy zastępczej</i></p> <p><i>działania na rzecz osiągania standardów liczebności i wieku dzieci w odpowiednich formach pieczy zastępczej</i></p>			
		<p>pozyskiwanie kandydatów do prowadzenia niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych, w tym szczególnie zawodowych specjalistycznych i pełniących funkcję pogotowia rodzinnego oraz kandydatów do prowadzenia rodzinnych domów dziecka, w celu zmniejszenia liczby dzieci kierowanych do całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych i w nich przebywających</p>	<p>liczba kandydatów którzy uzyskali kwalifikacje do pełnienia rozmaitych funkcji w obszarze rodzicielstwa zastępczego</p>	<p>MOPR</p>
		<p>prorowadzenie cyklicznych akcji promujących rodzicielstwo zastępcze poprzez współpracę instytucji i osób zajmujących się obszarem pieczy zastępczej, zmiana mentalności społecznej przez budowanie pozytywnego wizerunku osób pełniących funkcje rodzinnych form pieczy zastępczej)</p>	<p>liczba kampanii i akcji promujących rodzicielstwo zastępcze, liczba edycji i wydarzeń wg miar adekwatnych do rodzaju działań</p>	<p>MOPR podmioty wspierające rodzicielstwo zastępcze, podmioty działające na rzecz rodziny</p>
		<p>zapewnienie opieki i wychowania w odpowiednio do potrzeb dzieci i młodzieży</p>	<p>% form pieczy zastępczej spełniającej standardy</p>	<p>WSS UM MOPR COD Podmioty</p>

	dostosowanych placówkach opiekuńczo-wychowawczych i rodzinnych formach pieczy zastępczej	liczebności i wieku dziecka określone ustawą	niepubliczne prowadzące placówki
	kontynuacja procesu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej, zwiększenie liczby miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej, poprawa standardów sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej w zakresie liczebności dzieci umieszczanych w poszczególnych formach pieczy	relacja liczby dzieci przebywających w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej wg stanu na koniec roku i narastająco w trakcie jego trwania	MOPR
	ograniczanie pieczy zastępczej dla dzieci i młodzieży, po wyczerpaniu wszystkich możliwości udzielenia wsparcia rodzicom biologicznym w zakresie przywrócenia władzy rodzicielskiej i powrotu dzieci do domu lub umieszczenia w rodzinach przysposabiających	-liczba dzieci powracających do rodziny naturalnej po interwencyjnych pobytach w pieczy zastępczej -liczba dzieci przysposobionych w stosunku do umieszczonych w danym roku w pieczy zastępczej	MOPR, sądy rodzinne, kuratorzy sądowi, OA, NGO oferujące wsparcie rodzinom
	tworzenie w ramach struktury MOPR działu/sekcji/zespołów ds. reintegracji rodziny, asystentury itp.	liczba zespołów, liczba rodzin i dzieci objętych programami reintegracji, liczba zrealizowanych programów reintegracji	MOPR
	skracanie okresu pobytu dziecka w pieczy zastępczej szczególnie w trybach interwencyjnych, z wykorzystaniem instrumentów prawnych i intensyfikacji działań na rzecz przysposobienia, zwiększenie rotacyjności miejsc w pieczy zastępczej, która nie jest formą docelową (dot. form interwencyjnych)	-liczba wystąpień do sądów o uregulowania z urzędu sytuacji dziecka -liczba dzieci przysposobionych w danym roku	MOPR COD OA

		pozyskiwanie z zasobów Miasta lokali niezbędnych dla tworzenia nowych zawodowych form rodzinnej pieczy zastępczej	liczba pozyskanych lokali	WSS UM, MOPR ZBiLK, TBS
		zwiększanie liczby miejsc pieczy specjalistycznej w formie rodzinnej i instytucjonalnej	liczba miejsc specjalistycznych	COD, inne podmioty prowadzące miejsca specjalistycznej opieki
II	<p>Udzielanie wszechstronnego wsparcia rodzinnym formom pieczy zastępczej</p> <p><i>działania nakierowane na wzrost kompetencji pracowników MOPR</i></p> <p><i>działania nakierowane na wzrost dostępności i jakości wsparcia oferowanego rodzicom zastępczym</i></p> <p><i>działania nakierowane na rozwój usług i rodzajów wsparcia oferowanego bezpośrednio dzieciom w pieczy zastępczej</i></p>	kontynuacja i podwyższenie jakości wykonywania zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej i powiatowego centrum pomocy rodzinie, w tym zapewnienie wsparcia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej wszystkim rodzinom zastępczym i rodzinnym domom dziecka funkcjonującym na terenie Miasta Szczecin	liczba rodzin objętych wsparciem koordynatora, liczba koordynatorów	MOPR
		optymalizacja organizacji pracy pracowników Działu Pieczy Zastępczej przez tworzenie zespołów specjalistów specjalizujących się w pomocy w zależności od formy rodzinnej pieczy zastępczej np. zespół ds. zawodowej pieczy zastępczej)	liczba zespołów, liczba rodzin i dzieci objęta wsparciem poszczególnych zespołów z uwzględnieniem ich specyfiki	MOPR
		podnoszenie kompetencji pracowników Działu Pieczy w zakresie monitorowania rozwoju psychofizycznego dziecka w pieczy zastępczej,	liczba szkoleń liczba osób uczestniczących	MOPR podmioty organizujące szkolenia

	w zakresie dokonywanych ocen zasadności pobytu , oceny jakości pracy rodzin zastępczych		
	wdrażanie superwizji dla pracowników i zawodowych form pieczy zastępczej	liczba osób uczestniczących, liczba spotkań	MOPR organizacje wspierające pieczę zastępczą
	zwiększanie dostępności i rozwój poradnictwa specjalistycznego, działań terapeutycznych oraz poradnictwa prawnego dla osób prowadzących rodzinne formy pieczy zastępczej i dzieci w nich umieszczonych oraz dzieci własnych opiekunów zastępczych, w tym we współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami	liczba podmiotów współpracujących z organizatorem pieczy w realizacji tych usług, liczba osób korzystających z tych usług, dająca się zidentyfikować liczba udzielonych porad i innych usług	NGO MOPR poradnie psychologiczno-pedagogiczne,
	zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą,	liczba szkoleń ich tematyka i liczba uczestników, skala udzielonej pomocy psychologiczno-pedagogicznej wraz z liczbą rodzajów takiej pomocy	MOPR podmioty współdziałające i wspierające rodzicielstwo zastępcze,
	rozwój wolontariatu w zakresie pomocy dla dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej głównie w nauce szkolnej i wyrównaniu deficytów rozwojowych	liczba osób oferujących pomoc wolontaryjną, liczba i rodzaje udzielonej pomocy, liczba osób korzystających	MOPR COD podmioty rekrutujące i oferujące pomoc wolontariuszy,
	pomoc w zapewnieniu dzieciom i młodzieży z rodzinnych form pieczy zastępczej różnego rodzaju form spędzania wolnego czasu, rozwoju zainteresowań w tym wypoczynku np. kolonii, obozów i turnusów socjoterapeutycznych, w szczególności we współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz	skala wypoczynku jej rodzaje w tym specjalistyczne w formach dofinansowanych przez Miasto bądź poprzez indywidualne świadczenie,	WSS UM MOPR organizatorzy wypoczynku

		poprzez udzielanie dofinansowania rodzinom		
		wykorzystywanie możliwości pozyskania środków zewnętrznych na realizację programów i projektów wspierających tworzenie i funkcjonowanie rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka	liczba rodzaj i wysokość uzyskanego dofinansowania zewnętrznego	MOPR, NGO
		stworzenie elektronicznego systemu informacyjnego dla rodzin zastępczych, dzieci i młodzieży oraz kandydatów do rodzicielstwa zastępczego o oferowanym wsparciu usługach, wydarzeniach inicjatywach i możliwościach uzyskania porady	liczba stron WWW liczba i rodzaj innych instrumentów np. newsletter, fanpage	MOPR podmioty współpracujące i ujęte w systemie informacji
III.	<p>Przygotowanie do samodzielności młodzieży i osób pełnoletnich z rodzinnych i instytucjonalnych form pieczy zastępczej i rodzin, w których występują problemy opiekuńczo-wychowawcze w ramach budowanego systemu wsparcia</p> <p><i>działania na rzecz rozszerzania dostępności</i></p> <p><i>działania na rzecz pozyskiwania nowych instrumentów wsparcia</i></p> <p><i>działania na rzecz aktywizacji i samopomocy</i></p> <p><i>działania na rzecz</i></p>	wsparcie rodzin zastępczych i osób prowadzących rodzinne domy dziecka w tworzeniu i realizacji planów pomocy dziecku i programów usamodzielnienia w celu przygotowania wychowanków do samodzielnego życia,	liczba rodziców zastępczych objęta wsparciem i doradztwem w tworzeniu i realizacji programu usamodzielnienia, liczba dzieci korzystających z takiego wsparcia opiekunów	MOPR NGO

	<i>podnoszenia kompetencji osób i podmiotów wspierających</i>			
		pozyskiwanie wolontariuszy chętnych do roli opiekunów usamodzielnienia, przeszkolenie wolontariuszy w zakresie zadań opiekuna usamodzielnienia	liczba wolontariuszy podejmujących się roli opiekuna usamodzielnienia	MOPR COD podmioty oferujące pomoc i wsparcie wolontariuszy
		zapewnienie pełnoletnim wychowankom właściwego wsparcia, odpowiednich warunków zamieszkania w mieszkaniach chronionych, wspomaganych i docelowych, pomocy w uzyskaniu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych oraz w pozyskaniu zatrudnienia we współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami	liczba instrumentów wsparcia dla usamodzielnianych z określeniem ich rodzaju, liczba osób korzystających z takiego wsparcia	MOPR COD ZBiLK TBS, organizacje pracodawców, pracodawcy,
		organizację szkoleń i konsultacji dla przyszłych opiekunów usamodzielnienia	liczba i rodzaj szkoleń i konsultacji dla przyszłych opiekunów usamodzielnienia, liczba osób objętych szkoleniami	MOPR, podmioty współpracujące,
		monitorowanie procesu usamodzielnienia pełnoletnich osób, które opuściły pieczę zastępczą, we współpracy z organizacjami pozarządowymi	liczba i opis sporządzonych raportów, analiz	MOPR COD NGO
		oferowanie programów wspierania samodzielności młodzieży dorastającej w rodzinach naturalnych	liczba programów, liczba edycji takich programów liczba osób objętych takimi programami	MOPR NGO oferujące takie programy
		oferowanie możliwości odbywania stażów, praktyk, zatrudnienia wakacyjnego	liczba osób korzystających, liczba podmiotów współpracujących w tym zadaniu	podmioty oferujące staże praktyki

	wspieranie powstawania grup wsparcia osób usamodzielnianych i klubów dla takich osób	liczba form takiego wsparcia liczba spotkań	MOPR, NGO usamodzielniani uczestnicy Wehikułu Usamodzielnienia
--	--	---	--

Monitoring i ewaluacja

Realizacja Programu będzie podlegała corocznemu monitoringowi, stanowiąc jednocześnie narzędzie corocznego monitoringu realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, dokonywania okresowej oceny zasobów pomocy społecznej.

Ponadto, narzędziem monitoringu Programu będą okresowe półroczne sprawozdania rzeczowo finansowe z realizacji zadań gminy i powiatu w zakresie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, sporządzane w systemie sprawozdawczości elektronicznej CAS, a szczegółowy zapis realizowanych zadań znajdzie się w corocznych sprawozdaniach Działu Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Szczecinie. Ewaluacja przeprowadzana w trakcie realizacji Programu, w oparciu o porównawcze dane i oceny, ma przede wszystkim umożliwić ewentualną korektę Programu, gdyby z monitoringu wynikało zagrożenie dla realizacji kluczowych postanowień Programu.